

MAJA 2025 BO MINILO 80 LET OD VRNITVE IZ
IZGNANSTVA, VPRAŠANJE POVRAČILA IZGNANCIEM
ZA GMOTNO ŠKODO PA ŠE OSTAJA NEREŠENO.

POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI
PRI POŠTI 1102 LJUBLJANA

VESTNIK

INTERNO GLASILO DRUŠTVA IZGNANCEV SLOVENIJE 1941–1945

LJUBLJANA, SEPTEMBER 2024 – št. 157–158

Na dnevu odprtih vrat v Brestanici se je tudi v letu 2024 zbralo veliko udeležencev

DIS je tudi letos v soboto, 1. junija 2024, v največjem zbirnem taborišču v grajskih hlevih in konjušnicah tamkajšnjega gradu Rajhenburg v Brestanici na pobudo organizatorke **Zdenke Kaplan**, predsednice KO DIS Novo mesto in predsednice Mednarodnega odbora DIS, pripravilo dan odprtih vrat, ki so ga množično obiskali številni še živeči izgnanci iz vse Slovenije.

Izgnanci z območja Litije in Domžal so se v Brestanico pripeljali z avtobusom, velika večina pa s kombiji ali lastnimi prevozi.

Mnogoštevilnih obiskovalcev sta odprtih rok sprejela podpredsednik DIS **Albin Pražnikar** in **Zdenka Kaplan**, predsednica za Mednarodno dejavnost DIS. Med gosti sta bila tudi **mag. Gregor Kaplan**, predstavnik ministrstva za obrambo, **Darja Planinc**, direktorica Kulturnega doma Krško.

Kot je znano, je iz zbirnega taborišča v hlevih pri gradu Rajhenburg nemški okupator med 2. svetovno vojno v pregnanstvo izgnal 63 tisoč Slovencev. Na neizmerno trpljenje in kruto usodo v DIS opozarjajo vse od ustanovitve društva, in sicer od 9. junija 1991, ko se je na gradu Rajhenburg v Brestanici pri Krškem zbralo približno osem tisoč slovenskih izgnancev in ustanovilo Društvo izgnancev Slovenije 1941–1945.

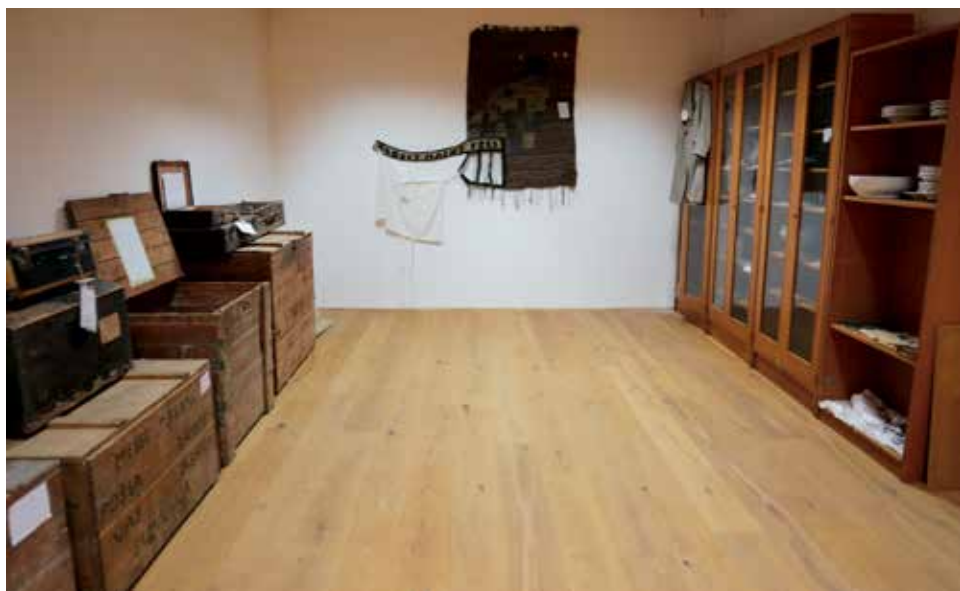
Dan odprtih vrat je enkratna prilžnost, ko se vsaj enkrat na leto na kraju bridkih spominov in krute usode zberejo vsi tisti, ki jim zdravje še dopušča, da srečajo svoje sotrpine iz grozovitih vojnih časov, jim stisnejo roko in jih objamejo.

Dan odprtih vrat v nekdanjem zbirnem taborišču v Brestanici, 1. 6. 2024, je bil v znamenju druženja številnih izgnancev. (Foto: Milan Skledar)

Zdenka Kaplan, ki je tudi avtorica knjige *Umrli Slovenci med izgonom* v tujini in skrb za njihov spomin, je med drugim pomen srečevanja izgnancev ob dnevu izgnancev takole opisala:

»Tukaj se srečamo, da obujamo spomine in da nas zgodovina ne pozabi, tako kot nas je pozabila takrat, ko smo se vrnili iz taborišč in ker nismo bili ne na eni in ne na drugi strani, nas tudi v zgodovini nimajo zapisanih.

Razstavljeni so kovčki in osebna prtljaga izgnancev, tukaj so tudi številni predmeti za vsakdanjo rabo in fotografije, ki dokumentirajo mučno življenje v izgnanstvu.

Darja Planinc, direktorica Kulturnega doma Krško, si je razstavo o izgonu Slovencev ogledala v družbi Zdenke Kaplan, organizatorke dneva odprtih vrat, in Albina Pražnikarja, podpredsednika DIS.

Razočaranje je toliko večje, ker o izgnancih, ki so se po vojni uspeli vrniti na izropane in uničene domove, medtem ko mnogi tega niso dočakali, ne govorijo niti v osnovnih šolah, oblasti pa se obnašajo, kot da našega izгона nikoli ni bilo. Pa je bil, zelo resničen in zelo krut, kar nas spremlja vse življenje.

50 let po vojni nas niso priznali, šele pred 32 leti smo z ustanovitvijo DIS začeli uveljavljati svoje zahteve, kar

je bil zelo trd oreh, ki je trd še dandanes ... in na srečo smo imeli na pravem mestu Ivico Žnidaršič, borko za pravice izgnancev.

V Društvu izgnancev Slovenije si namreč že vrsto let prizadevajo tudi za izplačilo vojne odškodnine za gmotno škodo na premoženju izgnancev, ki bi jo država po njihovem mnenju morala izterjati od Nemčije.

Avtorica knjige je neumorna borka, ki je od začetka pa do danes delala in

se borila za izgnance brez plačila, kar premalo poudarjamo. Izgancem je izbrala kar veliko dobrih stvari. Neumorna predsednica DIS, **prof. Ivica Žnidaršič**, je že pred devetimi leti izdala in predstavila knjigo s pomenljivim naslovom: **Nemčija še ni plačala vojne škode**. Številnim vladam, pristojnim ministrstvom in poslancem Državnega zbora RS je od leta 1990 dalje posredovala številna gradiva za uveljavljanje pravic slovenskih izgnancev in beguncev, prvih množičnih žrtev fašizma in nacizma, ter pobud za izterjavo vojne škode od Nemčije, ki je Slovencem in Sloveniji še veliko dolžna. V tej knjigi je celovit pregled zakonov o popisu vojne škode, o zahtevani in na reparacijskih konferencah odobreni vojni škodi, o dobljeni vojni odškodnini in o pobudah DIS nemški državi in slovenskim državnim organom ter pobudah v Državnem zboru RS za zakon o poplačilu še neizplačane vojne škode. Prav tako knjiga vsebuje dragocene dokumente o obravnavani problematiki za slovenske državne organe in v spomin preživelim izgancem in beguncem, žrtvam fašizma in nacizma.

Posluha in poguma za to ni doslej pokazala nobena slovenska vlada. Predstavniki DIS, na čelu z **mag. Gregorjem Kaplanom** in **mag. Francem Žnidaršičem** so v pogovorih tudi

Razstavo o izgonu Slovencev v Brestanici si je ogledal tudi predstavnik Ministrstva za obrambo RS mag. Gregor Kaplan. (Foto: Milan Skledar)

nemški okupator. V prvi sobi dobi obiskovalec vpogled v raznarodovalne ukrepe okupacijskih oblasti. Na velikem zemljevidu so zaznamovana taborišča in kraji izгона, s katerimi je povezana usoda 80 tisoč izgnancev in beguncev. Razstavljeni so kovčki in osebna prtljaga izgnancev, tukaj so tudi številni predmeti za vsakdanjo rabo in fotografije, ki dokumentirajo mučno življenje v izgnanstvu. Razstava se zaključuje s predstavitev organiziranosti izgnancev v društva,

in beguncev žrtev fašizma in nacizma: **Nikolaj Dorožinskiy** iz Rusije, **Józef Sowa**, **Jiří Prokop** iz Češke, **dr. Juraj Drotar** iz Slovaške, **Mariian Demidov** iz Ukrajine, **Lych Nina Antonovna** iz Belorusije, **Jože Partl** iz Avstrije, **Vera Papež Adamič** iz Bosne in Hercegovine, **Milinko Čekić** iz Srbije, **Mladen Veličkovič** iz Hrvaške in **mag. Gregor Kaplan** iz Slovenije.

Razstava DIS o fašističnem in nacističnem nasilju nad slovanskimi narodi obsega 20 panojev. Publikacije so postavljene v 9 vitrinah. Pri izboru publikacij je sodeloval **dr. Jan-ko Prunk**. Ostalo zbrano gradivo je shranjeno v Informacijskem centru Društva izgnancev Slovenije v Ljubljani, Einspielerjeva 6.

Albin Pražnikar, podpredsednik DIS, se je takole spominjal krutih časov, ko je štel le štiri leta:

»Edini spomin, ki ga nikoli ne bom pozabil, je, da smo bili v samostanu Kellenried, ki je postal nemško taborišče. Nastanjeni smo bili na tleh. Opoldne, ko smo dobili nekaj za jesti, je stara mama aluminijasto posodo položila na tla in priletele so podgane. Mama je vpila, naj jih preženem, z žlico sem tolkel po tleh, vendar se podgane niso premaknile.«

»Koroški izgnanci so predstavljeni na dveh panojih, ki jih še nisem videl,« je skorajda s solznimi očmi pripovedoval Marijan Špegelj, predsednik

OO DIS Muta in član izvršnega odbora DIS, ki mu veliko pomeni, da se ohranja spomin na trpljenje izgnancev, ki je hkrati svarilo, da se nacizem ne bi ponovil.

Obiskovalci dneva odprtih vrat nikoli ne bodo pozabili, da so se Nemci že po slabih dveh mesecih okupacije 7. junija 1941 lotili izгона 17.500 slovenskih izobražencev, nosilcev narodne zavesti na Hrvaško, od koder bi ustaši izgnali določeno število Srbov v Srbijo.

Prvi transport izgnancev je odpeljal 7. junija iz Slovenske Bistrice na Hrvaško. Ta datum obeležujejo izgnanci kot dan žalostnega spomina. Proces izganjanja izobražencev je potekal od 7. junija do konca septembra 1941, 10.000 slovenskih izobražencev je bilo izgnanih na Hrvaško, ker pa jih ta zaradi svojih problemov ni mogla sprejeti več, je bilo naslednjih 7500 izgnanih v Srbijo.

Nacisti so izgnali 63.000 Slovencev, od tega 45.000 v Nemčijo, približno 17.000 pa se jih je pred izgonom zateklo v Ljubljansko pokrajino. Količnik so bili izgnanci presrečni zaradi svoje vrnitve, so bili tudi razočarani z odnosom ljudske oblasti do njih, ki zanje in za pomoč ni kazala nobene razumevanja in volje. Skrbela je le za partizanske borce, ne pa za taboriščnike, zapornike in druge žrtve vojnega nasilja.

Izgnanci so bili prepuščeni samim sebi in svoji iznajdljivosti. Mladi izgnanci so šli jeseni leta 1945 v šole, starejši v službe in nato z drugimi gradili nov slovenski svet.

Od nove demokratične slovenske oblasti, vzpostavljene spomladi leta 1990, so izgnanci kot žrtve nacizma in fašizma pričakovali razumevanje svojega položaja: priznanje statusa žrtev fašizma in ureditev svojih socialnih pravic, odškodnino za prestopno trpljenje v izgnanstvu ter mesečno denarno rento, katere višina bi bila odvisna od časa prebita v izgnanstvu.

Finančna sredstva za takšno ureditev ne bi veliko bremenila slovenske države, ker bi takšno odškodnino Slovenija lahko izterjala od Nemčije.

Milan Skledar

Na dan odprtih vrat so si razstavo z zanimanjem ogledali številni izgnanci.

s sedanjo predsednico slovenskega parlamenta, **mag. Urško Klakočar Zupančič**, in predstavniki vlade RS.

Albin Pražnikar, podpredsednik DIS, prav tako nejevoljno in z obžalovanjem pritrjuje, da je vsaka vlada do zdaj nasprotovala kakršnim koli izplačilom za povzročeno gmotno škodo. Mi pa pravimo, da je treba vztrajati, da če Nemčija ne plača vojne odškodnine, bi jo morala plačati slovenska država!

V DIS upajo in si tudi po zakonodajni poti prizadevajo, da bi bilo to vprašanje rešeno s posebnim zakonom, po katerem bi vsi še živeči izgnanci, ki jih je okrog šest tisoč, prejeli vsaj simbolično odškodnino.

Stalno razstavo Slovenski izgnanci 1941–1945 je zainteresiranim izgancem v brestaniškem gradu predstavila **Darja Planinc**, direktorica Kulturnega doma Krško.

Razstava v petih sklopih predstavlja izgon Slovencev med 2. svetovno vojno, ki ga je izvajal predvsem

s pričevanji in tako imenovano steno spomina, kjer lahko obiskovalci razstave dodajo predmete ali zapišejo svoje zgodbe ali spomine svojih družin.

Dan odprtih vrat

Prav tako je v dveh velikih spominskih sobah, kjer je na številnih velikih panojih in vitrinah v okviru stalne razstave o mednarodni dejavnosti DIS v besedi in sliki predstavljeno fašistično in nacistično nasilje nad Ukrajinci, Čehi, Poljaki, Slovenci v Avstriji, Belorusi in Slovenci. Na ogled v vitrinah so tudi številne knjige in brošure, ki jih je izdal DIS, napisala in uredila pa **prof. Ivica Žnidaršič**, neumorna predsednica društva DIS.

Gradivo za razstavo, slike, knjige in brošure je zbrala **Ivica Žnidaršič**, ki je dala tudi idejo, da na gradu Rajhenburg nastane Evropski muzej.

Pri tem so pomagali nekateri člani Mednarodnega odbora izgnancev

Izganec Marjan Špegelj na razstavi ob fotografiji družine

Predsednica DIS prof. Ivica Žnidaršič junija praznovala 90 let

Na svoj rojstni dan je predsednica Ivica Žnidaršič imela veliko obiskov. Svetovalka Predsednice RS Tatjana Bobnar in svetovalka v kabinetu Predsednice RS mag. Biserka Marolt Meden sta v svojem in imenu Predsednice RS Nataše Pirc Musar

slavljenki čestitali za visoki jubilej in ji izročili cvetje. Slavljenska je izrazila zahvalo za pozornost in obisk, v sproščenem vzdušju so razpravljali tudi o težavah izgnancev, ko se mnogi izgnanci na stara leta soočajo s težkimi zdravstvenimi in gmotnimi težavami.

Na sliki so gospa Marija Verbič, prostovoljka iz RKS, svetovalka Predsednice RS Tatjana Bobnar, svetovalka v kabinetu Predsednice RS mag. Biserka Marolt Meden, sestra Ivica Žnidaršič Zdenka Kaplan in slavljenka prof. Ivica Žnidaršič. (Foto: M. Skledar)

Brez velikega truda in več kot trideset let dela slavljenke slovenski izgnanci ne bi dosegli statusa vojne žrtve in vsaj delnega poplačila za trpljenje v 2. svetovni vojni. Za svoja neumorna prizadevanja je prof. Ivica prejela številna državna in mednarodna priznanja za ohranjanje

zgodovinskega spomina na trpljenje slovenskih in slovanskih izgnancev. Tudi letos je prejela čestitko in priznanje s strani Češkega društva, Krog državljanov Češke republike, ki so bili leta 1938 izgnani z obmejnega območja z.s. , in sicer spominsko medaljo 22. september 1938.

Prof. Ivica Žnidaršič je prejela srebrno medaljo 22. september 1938.

Spoštovana profesorica,

pridružujemo se vrsti čestitk ob vašem 90. rojstnem dnevu in molimo za vaše zdravje in ljubezen vseh dobrih ljudi.

Zelo sem vesel, da sem vas v svojem življenju imel čast spoznati.

Ne bom pozabil vaše prijaznosti, strpnosti in prijaznih besed.

Najlepša hvala Vam za vse, kar ste naredili za nas in izgnance celotne Evrope.

Edinstveni ste.

S spoštovanjem,
Milan Rejthar
Češka republika

Predsednico prof. Ivico Žnidaršič so obiskali tudi člani izvršnega odbora DIS po zaključku seje izvršnega odbora DIS ter predsednica Rdečega križa Slovenije mag. Ana Žerjal in generalna sekretarka RKS Cvetka Tomin.

Spoštovana prof. Ivica Žnidaršič,

ste najzaslužnejša oseba za uveljavitev pravic izgnancev, za kar ste dobili tudi visoko državno priznanje, red za zasluge, in številna druga priznanja, nikoli pa nobene plače – zastonj ste delali od vsega začetka. Veliko potrpljenja ob prizadevanju za dosego pravic izgnancev za poravnavo gmotne škode v 2. svetovni vojni bo še potrebnega, a če je kdo, potem ste ravno vi prava oseba, da doseže tudi to, zadnje nerešeno vprašanje nas izgnancev, ki smo dolgo čakali vsaj na delno priznanje in poravnavo krivic iz 2. svetovne vojne.

Ob vašem visokem jubileju, 90 let, vam želimo trdnega zdravja, veliko prijetnih druženj s prijatelji in svojci ter vse dobro.

Albin Pražnikar,
podpredsednik DIS

Seznam odličij prof. Ivica Žnidaršič, predsednice DIS

Datum	Odličja
1970	Zlati znak priznanja za pomoč pri delu in doprinos organizaciji Rdečega križa Jugoslavije, Beograd, 17. 3. 1970
2001	Predsednik Republike Slovenije Milan Kučan je Ivico odlikoval s častnim znakom svobode Republike Slovenije za požrtvovalno delo v dobro pomoči potrebnim, še posebej žrtvam vojnega nasilja.
2003	Listina za izjemno prizadevno in uspešno delo v korist številnih izgnancev in beguncev z območja Sevnice, podelil župan Kristjan Janc v Sevnici, 12. 11. 2003
2005	Diploma skupaj s priznanjem za podpiranje dejavnosti društva Poljakov, ki jih je oškodoval 3. rajh, 2005
2005	Spominska medalja »Ujetniki nacizma« z odločbo beloruske državne fundacije »Razumevanje in sprava« št. 16, 5. 11. 2005
2005	Bralci revije Naša žena so prof. Ivici Žnidaršič podelili naziv »dobri človek 2005«.
2010	Častna diploma za velikodušnost in humanost, za velik prispevek in podpiranju žrtev nacizma in ohranjanju spomina na umrle v veliki domovinski vojni 1941–1945. Podelil Nikolay A. Mahutiov, predsednik Mednarodne zveze nekdanjih mladoletnih ujetnikov fašizma, Moskva, 2010
2010	Spominsko odlikovanje »NEPREMAGLJIVIH« za podporo žrtev nacizma, Rusija, 2010
2010	Spominska medalja M. R. Štefanika, 1. 6. 2010
2011	Pozdravno pismo, podelil Nikolay A. Mahutiov, predsednik Mednarodne zveze nekdanjih mladoletnih ujetnikov fašizma, Moskva, 3. 6. 2011
2011	Diploma Združenja Poljakov oškodovanih s strani 3. Rajha, podeljeno v Brestanici, 4. 6. 2011
2011	Priznanje za dolgoletno požrtvovalno delo v Društvu izgnancev Slovenije ter še posebej za vsestransko pomoč bučenskim izgnancem in beguncem, Bučka, 25. 6. 2011
2011	Zlata plaketa Občine Sevnica za humanitarno delo ter prispevek k izboljšanju statusa žrtev vojnega nasilja, Sevnica; 30. 9. 2011, št.: 094-0008/2011
2012	Medalja za 60 let zmage v 2. svetovni vojni, Ukrajina, 29. 10. 2012, št. 188.
2014	Medalja »ZA VERNOST« za zasluge v oboju proti fašizmu, podelila Slovaška zveza protifašističnih borcev, Bratislava, 19. 9. 2014, št. 0541
2014	Medalja »20 LET ZVEZE DRUŠTEV VOJNIH INVALIDOV SLOVENIJE«, Ljubljana, 19. 12. 2014
2015	Medalja Slovaške zveze protifašističnih borcev, Bratislava, 15. 5. 2015
2015	Zlata plaketa ZZB NOB Slovenije, za vzorno sodelovanje in javni upor, Ljubljana, 27. 4. 2015, podelil predsednik Tit Turnšek
2016	Predsednik Ukrajinske zveze žrtev fašizma Markiin Demidov je 7. 6. 2016 podelil DIS in predsednici Ivici Žnidaršič priznanje ob 25. letnici delovanja.
2017	Župan Zoran Janković je na slavnostni seji 9. 5. 2017 prof. Ivici Žnidaršič podelil nagrado mesta Ljubljane za leto 2017.
2017	Na 6. kongresu humanitarnih organizacij 17. 10. 2017 so prof. Ivici Žnidaršič podelili najvišje priznanje Nacionalnega foruma humanitarnih organizacij Slovenije kipecdobrotezaposebni prispevek na področju humanitarnega dela.
2022	Predsednik RS Borut Pahor je 17. 5. 2022 predsednici DIS, prof. Ivici Žnidaršič podelil državno priznanje red za zasluge.
2024	Krog državljanov Češke, ki so bili leta 1938 izgnani z obmejnega območja z.s. je prof. Ivici Žnidaršič podelil spominsko medaljo 22. 9. 1938 (20. 6. 2024).

Od izgnane deklice do neumorne borke za pravice slovenskih izgnancev

Ivica Žnidaršič se je rodila 25. 6. 1934 v dolenski vasi na Bučki kot šesti otrok, za njo sta se rodila še brat in sestra. V začetku novembra leta 1941 so Ivico skupaj z družino nasilno izgnali v zbirno taborišče na grad Rajhenburg, od tam pa v nemška izgnanska taborišča v Erfurt, Apoldo, Blankenbrug, Rudolstadt in Bamberg. V taborišču sta ji nasilno umrla oče in brat.

Družina Žnidaršič v izgnanstvu v taborišču Rudolstadt leta 1943, oče Martin z ženo Angelo in otroki Martinom, Slavko, Zdenko, Martino, Ivico, Francem in Valiko.

Skozi trpljenje, ki ga je prestajala skoraj štiri leta v izgnanskih taboriščih, je zgodaj spoznala, kako pomembna je solidarnost in kaj pomeni vsaka drobna pozornost med ljudmi, ko so v stiski in se borijo za preživetje. Zato se je verjetno tudi odločila, da je delala v organizaciji Rdečega križa, kjer je na najbolj neposreden način lahko storila največ za izboljšanje življenja ljudi vseh starosti. Po poklicu je učiteljica, predmetna učiteljica zgodovine in zemljepisa in univerzitetna diplomirana pedagoginja in andragoginja s profesorskim izpitom. Učiteljske Novem mestu je končala leta 1956, višjo pedagoško akademijo leta 1962 v Ljubljani iz predmeta zgodovina in zemljepis ter fakulteto za pedagogiko leta 1975 na Reki. V letih 1956, 1957, 1958 in 1959 je poučevala na Osnovni šoli v Leskovcu pri Krškem. Od leta 1962 do 1990 je bila zaposlena na republiškem odboru Rdečega križa Slovenije (RKS).

Bila je urednica publikacij in glasil RKS, generalna sekretarka RKS (1975–1980), predsednica Rdečega križa Slovenije (1981–1988) in predsednica Rdečega križa Jugoslavije (1989–1990). V letih 1989 in 1990 je bila tudi članica Komisije za razvoj pri Mednarodni ligi RK v Ženevi. Že več let je članica Društva za Združene narode za Slovenijo.

Rdeči križ Slovenije je pod njenim vodstvom naredil izreden in kakovosten napredek na številnih področjih. Uspele so najrazličnejše akcije za napredek zdravstva in socialne kulture, akcije solidarnosti ob elementarnih nesrečah, število krvodajalcev se je povzpelo na 100.000, razvila je

informativno založniško dejavnost, veliko je naredila za razvoj Mladinskega zdravilišča in letovišča RKS Debeli rtič. Rdeči križ Slovenije je bil znan kot vzorna človekoljubna in izobraževalno vzgojna organizacija, ki so ji ljudje zaupali. V okviru RKJ je sodelovala pri usposabljanju 500 aktivistov RK in Rdečega polmeseca iz 60 držav.

V veliki meri je njena zasluga, da smo leta 1989 prvič dobili celovit

Obsežno je njeno publicistično delo, naj navedem samo nekatere brošure in knjige: Almanah Rdeči križ v sliki in besedi 1944 do 1974 (1974), O nastanku in razvoju Mednarodne organizacije Rdečega križa (1976), Mladinsko okrevanje in zdravilišče RKS (1956 do 1976), Bučka od 1941 do 1981 (1981), O začetkih Rdečega križa pri nas (1984), Rdeči križ za humanizem, razvoj in mir (1988), Bučka na Dolenjskem skozi čas - o izgonu krajanov (1995), Nekaj o vojni škodi in pravicah - zgodovinska, pravna in humanitarna dejstva (1996), Z javno besedo do pravic (2000) in Spomini in pričevanja (2003), druga knjiga spominov (2006) in III. knjiga spominov in pričevanj (2011). Zbrala in uredila je brošuro vseh predpisov o delovanju Društva izgnancev Slovenije 1941–1945 in zakonih, ki zagotavljajo status in pravice žrtvam vojnega nasilja (2005). V letu 2007 je bila izdana njena brošura o največjem zbirnem taborišču za izgon Slovencev leta 1941, ki je bila v hlevih in konjušnici pri gradu Rajhenburg v Brestanici in ponatis te brošure leta 2011 in 2016.

V letu 2009 je zbrala in uredila knjigo referatov s prvega evropskega kongresa izgnancev in beguncev v letih 1920–1945 ter knjige o sestankih Mednarodni konferenci o skrbi za izgnance in prisilne delavce v nekaterih evropskih državah (2010). Pripravila vsebino knjig o sestankih Mednarodnega odbora v Sloveniji (2010),

Ukrajini (2012), v Rusiji (2013), na Slovaškem (2014), v Srbiji (2016) in v Avstriji (2017) in ob 10. obletnici delovanja Mednarodnega odbora v Sloveniji (2019). Občudovanja vredna so tudi njena besedila številnih gradiv, ki jih je pisala v času delovanja na RKS in v zadnjih tridesetih letih za potrebe Društva izgnancev Slovenije 1941–1945.

Ivica je v minulih 60 letih opravila pomembnejše delo, kot se zdi na prvi pogled. Delala je tiho, učinkovito, zanesljivo in z izjemnim poslušom za dobro drugih. Vedno se je prizadevala, da bi ljudje živeli strpno eden z drugim in ne eden ob drugem ali celo eden proti drugemu.

Leta 2001 je tedanji predsednik republike Milan Kučan Ivico odlikoval s častnim znakom svobode Republike Slovenije za požrtvovalno delo v dobro pomoči potrebnim, še posebej žrtvam vojnega nasilja.

Leta 2005 so bralci najbolj razširjene revije »Naša žena« Ivice Žnidaršič podelili naslov »**Dobrotnica leta 2005**«. Ob 140. obletnici Rdečega križa Slovenije pa so ji leta 2006 v največji dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani podelili **plaketo RKS v prisotnosti najvišjih predstavnikov Mednarodnega Rdečega križa**. Leta 2011 ji je občina Sevnica podelila zlato plaketo za dolgoletno humano in ustvarjalno delo ter skrb za urejanje pravic žrtvam vojnega nasilja.

Prof. Ivica Žnidaršič ob prejemu kipca dobrote na kongresu slovenskih humanitarnih organizacij 17. 10. 2017.

Ob prevzemu tega visokega priznanja sta bila prisotna tudi brat mag. Franc Žnidaršič in sestra Zdenka Kaplan. Čestitala ji je tudi ministrica za delo.

9. maja 2017 je Ivica dobila nagrado Mestne občine Ljubljana, ki ji jo je podelil župan Mestne občine Ljubljane Zoran Janković, in ob tem je prejela tudi kip.

V letu 2006 je dala pobudo za organizacijo prvega evropskega kongresa izgnancev in beguncev žrtev fašizma in nacizma v letih 1920–1945, ki je bil v Ljubljani 6. junija 2009. Na kongresu je bilo več kot 4000 udeležencev in delegacije iz 11 evropskih držav. Na kongresu so Ivici Žnidaršič v prisotnosti najvišjih predstavnikov Republike Slovenije podelili odličja Zveze Poljakov, ukrajinskega društva in predsednika Ukrajine, francoske delegacije in rusko odličje za podporo žrtvam nacizma in na spomin na umrle v letih 1941–1945.

Na simpoziju v Pragi 27. marca 2010 pa ji je ruska delegacija podelila spominsko odlikovanje »Žmaga«.

Dne 4. in 5. junija 2010 je organizirala v Ljubljani Mednarodno konferenco o skrbi za izgnance in prisilne delavce v nekaterih evropskih državah. Na tej konferenci je prejela odličje slovaškega društva za njeno dejavnost v korist žrtev 2. svetovne vojne. Na tej konferenci je bila izvoljena za predsednico Mednarodnega odbora izgnancev in beguncev žrtev fašizma in nacizma v letih 1920–1945. Na sestanku Mednarodnega odbora, ki je bil dne 14. in 15. septembra 2012 v Kijevu v Ukrajini je bila ponovno izvoljena za predsednico tega Mednarodnega odbora in večkrat ponovljena. Leta 2019 je na sestanku Mednarodnega odbora

pustila predsedništvo Mednarodnega odbora, izvolili pa so jo za častno predsednico Mednarodnega odbora izgnancev in beguncev žrtev fašizma in nacizma v letih 1920–1945. Na tem sestanku je prejela odličje od Poljske in iz Hrvaške.

Ivica Žnidaršič je bila v naslednjih državah po svetu zaradi sodelovanja in razvoja Rdečega križa: Poljska, Italija, Češkoslovaška, Bolgarija, Švica, Romunija, Angola, Nemčija, Kongo, Centralno-afriška republika, Kitajska, Severna Koreja, Madžarska, Sovjetska zveza, Avstrija, DDR, Španija in Turčija. V tujih državah je preučevala zbiranje papirja, ki ga je kasneje uspešno organizirala v Sloveniji. O tem je bila v naslednjih mestih: Hamburg 29. 6. 1974, Stockholm 30. 6. 1974 in Amsterdam 20. 7. 1974. V hiši na Bučki je razstavljenih več kot 50 priznanj in odličij, ki jih je prejela Ivica Žnidaršič od 1968 do 2024. Dobila je tudi red zaslug za narod in častni znak svobode Republike Slovenije in naslov častne občanke Škocjana. Leta 2005 je bila razglašena za dobrotnico leta v akciji »Ljudje odprtih rok«.

Rdeči Križ Slovenije jo je ob 150-letnici ustanovitve predlagal za najvišje priznanje Mednarodnega rdečega križa **Henri Dunant**.

Z. K.

Pojasnila o dodelitvi jubilejne nagrade Ivici Žnidaršič ob 140. obletnici Rdečega Križa na Slovenskem:

Gospa Ivica Žnidaršič

Redko kdo je v zadnjih 50 letih tako zaznamoval ne samo slovenski, ampak tudi jugoslovanski Rdeči križ. Mnogi načrti, mnoge doktrine za pomoč v različnih okoliščinah so še danes upoštevanja vredni dokumenti. Nedvomno lahko rečemo, da je bil Rdeči križ za gospo Ivico Žnidaršič način življenja. Zaradi svojih dolgoletnih izkušenj in poznavanja organizacije do najmanjših por njenega delovanja je bila nagrajena s častitljivo funkcijo predsednice slovenskega in jugoslovanskega Rdečega križa.

SREČKO ZAJC
Generalni sekretar RKS

JANEZ REMŠKAR
Predsednik RKS

Prof. Ivica Žnidaršič je prejela visoko državno priznanje

Predsednik Republike Slovenije Borut Pahor je 17. maja 2022 na posebni slovesnosti vročil državno odlikovanje Ivici Žnidaršič, ki

je prejela red za zasluge pri uresničevanju pravic izgnancev in žrtev vojnega nasilja ter za dolgoletna prizadevanja za kulturo spominjanja.

Prof. Ivica Žnidaršič je prejela državno odlikovanje RS - red za zasluge.

Na prireditvi na predsedstvu RS so ob podelitvi odlikovanja javno prebrali obrazložitev:

»Profesorica Ivica Žnidaršič je srce, obraz in vest slovenskih izgnancev in beguncev, žrtev vojnega nasilja. Tragična izkušnja z začetka 2. svetovne vojne, ko so jo Nemci kot sedemletno deklico z družino izgnali z rodne Bučke v občini Škocjan in jo nato iz takrat največjega zbirnega taborišča v Evropi pri gradu Rajhenburg poslali v nemška izgnanska taborišča vse do konca vojne, jo je zaznamovala za vse življenje. Vse skozi se nesebično posveča pomoči drugim in skrbi za sočloveka. Večino svojega aktivnega dela je posvetila delovanju v Rdečem križu Slovenije, po upokojitvi leta 1991 pa je vso energijo, dušo in srce posvetila boju za popravilo krivic, storjenih slovenskim izgancem in beguncem, žrtvam vojnega nasilja.

Od ustanovitve Društva izgnancev Slovenije 1941–1945 piše o vojni škodi in si vztrajno prizadeva za ohranjanje zgodovinskega spomina na genocidno politiko do Slovencev v 2. svetovni vojni ter na njihov izgon kot njeno najokrutnejšo obliko.

Tudi in predvsem zaradi njene velike vztrajnosti, poguma in strokovnega dela so bile s sprejetjem zakona o žrtvah vojnega nasilja skoraj 70 tisoč Slovincem priznane pravice do posebnega zdravstvenega, socialnega in pokojninskega varstva, simbolična mesečna renta ter odškodnina za fizično in psihično trpljenje. V to je profesorica Žnidaršič vložila vse svoje znanje, voljo, številne neprepane noči ob proučevanju množice arhivskega gradiva in iskanju podatkov ter dokumentov.

Vendar se pri tem ni ustavila. Po večletnih prizadevanjih in v sodelovanju z mednarodnimi organizacijami je Društvo izgnancev Slovenije 1941–1945 pod njenim vodstvom samo, brez pomoči države, doseglo, da je na podlagi nemškega zakona o skladu »Spomin, odgovornost in prihodnost« še 10.910 Slovencev prejelo

odškodnino za prisilno delo, 2.395 pa odškodnino za prisilno delo na podlagi avstrijskega zakona o spravi.

Knjige, ki so nastajale ob tem, so nesporni dokaz njenega požrtvovalnega in neprecenljivega dela. V letu 2019 je izšla knjiga »Kako smo dosegli odškodnine za prisilno delo«, štiri leta prej pa knjiga »Nemčija še ni plačala vojne škode«. V njej in tudi v drugih publikacijah, ki naj bi bile podlaga za ustrezen zakon o pravicah do gmotne vojne odškodnine, je zbrala dragocena zgodovinska dejstva in dokumente o vojni škodi v Sloveniji med 2. svetovno vojno, ki jih do takrat pri nas še nihče ni zbral in obdelal. Velik uspeh društva izgnancev in priznanje njegovemu vodenju je nedvomno organizacija prvega evropskega kongresa izgnancev in beguncev žrtev fašizma in nacizma 1920–1945, ki je bilo v Ljubljani leta 2009 in se ga je udeležilo več kot 4.000 udeležencev iz 11 evropskih držav.

Ivica Žnidaršič je naslednje leto postala predsednica Mednarodnega odbora izgnancev in beguncev žrtev fašizma in nacizma 1920–1945, leta 2019 pa častna predsednica tega odbora. Ustanovitev evropskega muzeja žrtev fašizma in nacizma v Brestanici, uspešna prizadevanja za ohranitev in obnovo nekdanjega zbirnega taborišča pri gradu Rajhenburg, številni članki, predavanja, knjige, razstave v okviru društva izgnancev – vse to nosi neizbrisni pečat prizadevanj Ivce Žnidaršič za spomin in opomin na tragedijo slovenskega izgnanstva.

Profesorica Žnidaršič je za svoje požrtvovalno in človekoljubno delo prejela številna domača in tuja priznanja. Za izjemne zasluge pri uresničevanju pravic izgnancev in žrtev vojnega nasilja ter za dolgoletna prizadevanja za kulturo spominjanja se ji Republika Slovenija zahvaljuje z redom za zasluge.

. Iz dejavnosti DIS . Iz dejavnosti DIS .

Sestanek predsednic in predsednikov krajevnih in območnih organizacij DIS

V dvorani nekdanje občine Vič-Rudnik v Ljubljani je 26. 6. 2024 potekal sestanek vseh predsednic in predsednikov KO in OO DIS.

Na seji, ki jo je sklicala predsednica DIS, **prof. Ivica Žnidaršič**, vodil pa podpredsednik **Albin Pražnikar**, so razpravljali o predlogu zakona o gmotni škodi, predstavili knjigo **mag. Franca Žnidaršiča - Eno življenje je prekratko** in razpravljali o tekočih, aktualnih zadevah v zvezi z delovanjem DIS.

Na sestanku so bili prisotni tudi: predsednice in predsedniki KO in OO DIS, člani IO DIS: **Albin PRAŽNIKAR** – podpredsednik DIS, **Zdenka KAPLAN**, **Majda CVETANOVSKI**, **Sabina GODNIČ**, **Hilda MARC**, **Teodor COLNAR**, **Marjan KOŠAK**, **Ivan VEBLE**, **Rudi ZADNIK**, **Marijan ŠPEGLJ**, **prof. dr. Janko PRUNK** – predsednik sveta DIS, **mag. Franci ŽNIDARŠIČ** – predsednik častnega razsodišča DIS, **Frančiška PRIMOŽIČ** – računovodkinja in **Milan SKLEDAR**.

Sestanek predsednic in predsednikov krajevnih in območnih organizacij DIS je vodil podpredsednik DIS, Albin Pražnikar..

Sestanek je vodil **Albin PRAŽNIKAR**, podpredsednik DIS, pozdravil je vse prisotne in predlagal dnevni red, ki je bil naveden v vabilu.

Še pred prvo točko dnevnega reda je predsedujoči **Albin Pražnikar** navzoče seznanil, da predsednica DIS, **prof. Ivica Žnidaršič**, praznuje visoki jubilej 90 let, in predlagal, da bi predsednici s sestanka poslali čestitko ob njenem častitljivem jubileju in imenovali delegacijo, ki bo po zaključku sestanka predsednico obiskala v domu starejših Šiška v Ljubljani in ji v imenu izvršnega odbora in vseh navzočih na sestanku prenesla iskrene čestitke.

Predlog zakona o gmotni škodi je predstavil **mag. Franc Žnidaršič** in je prisotne informiral o poteku pogovorov, sestankov, dopisovanj in sprejemov na Vladi RS, pri predsednici države, pri predsednici DZ in zadnji odgovor vlade glede predloga za razpravo Zakona o gmotni škodi v Državnem zboru.

Mag. Franci Žnidaršič:

»Najprej vas lepo pozdravljam. Vsi veste, da smo v našem DIS vložili

veliko navora, prizadevanja, da bi bil sprejet Zakon o gmotni škodi. Že pred leti smo pripravili predlog Zakona o gmotni škodi in ta zakon je bil vložen v DZ leta 2018, vložil ga je **dr. Milan Brglez**, takratni predsednik Državnega zbora RS. Zakon je šel skozi prvo branje. Nato je prišlo do spremembe vlade in se proces ni nadaljeval. Kljub temu smo nadaljevali naša naprežanja, da se sprejme naš predlog zakona.

Nadaljevali smo pogovore s predstavniki te vlade, vendar je danes situacija malo drugačna, saj niso vsi zato, ker pravijo, da imajo težave z denarjem in v lanskem letu je državo prizadela še poplava. Mi smo vedno zahtevali, da država zahteva od Nemčije poplačilo vojne škode, ker vojna škoda nikoli ne zastara in se lahko vedno vloži ta zahteva. Po dosedanjih podatkih je Nemčija poravnala okrog 2 odstotka vojne škode. Če bi država zahtevala poplačilo vojne škode od Nemčije, ne bi bil problem denarja. V vsakem primeru pa mislimo, da bi država Slovenija kljub vsem težavam morala sprejeti ta naš zakon. Tako smo pripravili zakon, ki bi poravnal škodo v pavšalnem znesku 6.000 EUR oziroma smo kasneje zaradi vedno večje umrljivosti naših članov ta pavšalni znesek zvišali na 8.000 EUR in s tem bi dobili, ko bo prišel zakon v obravnavo, več prostora za dogovarjanje glede višine poravnave. Naj povem, da je predsednica DIS, **prof. Ivica Žnidaršič**, poslala pismo predsednici države, predsedniku vlade, predsednici DZ, da bi sprejeli našo delegacijo na razgovor v zvezi s sprejetjem našega zakona o poravnavi vojne škode. Dolgo smo čakali na odgovor vlade, da nas sprejme. Najprej smo bili sprejeti v poslanski skupini Gibanje Svoboda, od katere je največ odvisno glede sprejema zakona, saj je največja poslanska skupina v parlamentu in ima tudi največ glasov. Naj ob tem še povem, da je bila predsednica DZ, **mag. Urška Klakočar Zupančič**, najbolj naklonjena rešitvi te zadeve in dejala, da bi še prej postavila vprašanje vladi RS. Vlada RS je zelo hitro odgovorila in enako kot pred leti druge vlade, in sicer z obrazložitvijo, da proračun tega ne bo prenesel, da se Nemčija zagovarja, da je ta problem za njo zaključen, ni pa nikoli pravega trenutka s strani države Slovenije, da bi to vojno škodo država izterjala. Po tem odgovoru vlade je naša predsednica DIS napisala obširno pismo na to vladno odločitev, da smo to pričakovali, da bo odgovorila enako kot vse vlade doslej, vendar pa vseeno prosi, da bi pripravljen naš zakon šel v obravnavo ne glede na to, kakšna bo odločitev. Najmanj, kar je, da je država dolžna, da se ta zakon obravnava v DZ, da to predsednica DZ omogoči in naj bo odločitev odvisna od trenutne volje poslancev. Dodala je še, da bi bilo sramotno za državo, da bi se na ta zakon spomnili takrat, ko ne bi bilo več nobenega upravičenca za poplačilo te gmotne škode. Hkrati je tudi napisala, če ne bo zakon sprejet, da bomo pisali na Ustavno sodišče RS, ker že 27 let čakamo, da država sprejme poseben zakon o poplačilu gmotne škode, saj

se je zavezala z ZZVN iz leta 1994. Povem vam, da DIS od zahteve po sprejetju tega zakona ne bo odstopilo, zato predlagam, če naš zakon ne bo vložen in obravnavan v DZ, bomo vprašali na Ustavno sodišče RS, to nam obljublja 8. in 15. člen Zakona o žrtvah vojnega nasilja po posebnem zakonu, ki po 28 letih še vedno ni sprejet.»

V nadaljevanju je dodatna pojasnila v zvezi s podanimi pogovori glede obravnave predloga Zakona o poplačilu gmotne škode predstavil še **mag. Gregor Kaplan**. V svojem poročanju je kronološko predstavil, s kom so potekali pogovori in kakšni zaključki so bili sprejeti. **Mag. Gregor Kaplan** je povedal: »O tem predlogu zakona smo razpravljali na Ministrstvu za obrambo RS s sekretarjem **Rudijem Medvedom**, nato smo šli na pogovore s poslansko skupino **Gibanje Svoboda**, nadaljevali s pogovorom na vladi, pri predsednici državnega zbora, **mag. Urški Klakočar Zupančič**, in predsednici države, **dr. Nataši Pirc Musar**. V pogovorih smo predstavili kronologijo urejanja statusa žrtv vojnega nasilja v Sloveniji, s poudarkoma na še vedno odprtem vprašanju poplačila gmotne škode s strani Nemčije, ki ga je treba rešiti, in s poudarkom, da se sprejme zakonodaja, ki bo vsaj na simbolični ravni poplačala gmotno škodo. Nadaljevali bomo pogovore o dani problematiki na vseh političnih ravneh in si prizadevali, da pride do sprejetja zakonodaje, da vsaj na simbolični ravni pride do poplačila gmotne škode.«

Po podani informaciji v zvezi z ureditvijo in sprejetjem posebnega zakona o poplačilu gmotne škode je podpredsednik DIS odprl razpravo o tem vprašanju.

Vanjo so se v velikem številu vključile številne predsednice in predsedniki KO in OO DIS in z ogorčenjem in s kritičnimi pogledi usmerjali svoje ugotovitve, zakaj nobena dosedanja vlada RS ni rešila problem poplačila gmotne škode, povzročene med 2. svetovno vojno. Odgovorni politiki so samo obljubljali in nam lagali glede rešitve tega problema. Zakaj zakon ni bil sprejet leta 2018, ko je bil vložen v parlament in šel skozi prvo branje? Takrat so imeli poslanci figo v žepu in so zavrnili nadaljnje reševanje. Tudi tiste politične stranke, ki smo jih mi izgnanci, begunci pomagali izvoliti v parlament, niso dale podpisov za nadaljevanje. Nismo pozabili, kaj vse so govorili odgovorni politiki, ko so bili prisotni na naših prireditvah DIS; da je treba urediti tudi to odprto vprašanje. Nič od tega ni bilo storjenega. Niso se strinjali oziroma ne morejo dojeti, da se v primeru zamenjave vlade ne nadaljuje z reševanjem že vloženega zakona.

Ne moremo dojeti, da vlada RS ne odpre vprašanja plačila vojne škode od države Nemčije. Vsi prisotni se strinjajo in zahtevajo, da vlada RS odpre to vprašanje z Nemčijo, da poravnava vojno škodo, povzročeno med 2. svetovno vojno. Potrjena je odločitev prisotnih z zahtevo, da vlada in DZ še v tem letu sprejmeta pripravljeni zakon o poravnavi gmotne škode, povzročene med

2. svetovno vojno, izgnancem, beguncem. Prisotni dajejo podporo IO DIS, da nadaljujejo s svojim prizadevanjem, da pride do rešitve problema poplačila vojne škode.

Po zaključku razprave je **Albin Pražnikar** povzel podane ugotovitve in glede na zadnji odgovor vlade RS in ministrstev dejal: »Kolikor poznam te zadeve, ocenjujem, da moramo čimprej priti do Evropskega sodišča, da se ta zadeva reši, ker v naši državi se bo ta problem samo zavlačeval. Tako ljudje, to so izgnanci, begunci, ki upravičeno pričakujejo ta denar, le-tega ne bodo prejeli. Seveda je treba najprej iti skozi vse zakonske postopke v naši državi in nato nadaljevati reševanje na Ustavnem sodišču RS in nato na Evropskem sodišču.«

Predlaga, da se sprejme naslednji sklep:

- da IO DIS s predlagano delegacijo nadaljuje pogovore z vlado RS, DZ, dogovorjenimi poslanskimi skupinami v parlamentu, predsednico RS in zahteva, da se odpre razprava v DZ po sprejetju predlaganega zakona o gmotni škodi. Ta zakon naj se sprejme še v tem letu, da bodo upravičenci lahko vložili zahtevke tako, da bodo tudi njihovi dediči upravičeni do plačila te škode. Nikakor ne smemo dovoliti, da bi se na ta zakon spomnili takrat, ko ne bi bilo več nobenega upravičenca, kar bi bilo sramotno za državo.
- če DZ v tem letu zakona ne potrdi, bomo postavili vprašanje Vrhovnemu sodišču RS, kaj je s pravico, ki nam jo obljublja 8. in 15. člen Zakona o žrtvah vojnega nasilja po posebnem zakonu, ki po 28 letih še vedno ni sprejet.
- V primeru negativne odločitve Vrhovnega sodišča RS bomo sprožili spor na Evropskem sodišču in predlagali, da naloži RS, da kot pravna država spoštuje Zakon o žrtvah vojnega nasilja, sprejetega leta 1994, s katerim se je obvezala, da bo rešila pravico do vojne odškodnine po posebnem zakonu.

Predlagana odločitev je bila sprejeta soglasno in velikim aplavzom.

Predstavitev knjige: »Eno življenje je prekratko« mag. Franca Žnidaršiča

Albin Pražnikar je predal besedo **prof. dr. Janku Prunku**, ki je povedal nekaj uvodnih misli o avtorju knjige, **mag. Francu Žnidaršiču**.

Prof. dr. Janko Prunk:

»Preden bom podal razlago po tej točki, želim še uvodoma poudariti nekaj misli v zvezi s prejšnjo točko dnevnega reda. Kot veste, sem predsednik sveta DIS in že nekaj let spremljam v DIS vašo problematiko in ne morem mimo tega, da Slovenija ni rešila vprašanja poplačila gmotne škode. Mi imamo v Ustavi RS napisano, da je Slovenija demokratska, pravna in socialna država. To pomeni, da če imamo neki zakon, ga je treba spoštovati. Vlada RS se ne drži teh pravil, če bi se tega držala,

. Iz dejavnosti DIS . Iz dejavnosti DIS .

Prof. dr. Prunk je podal misli o avtorju knjige – mag. Francu Žnidaršiču.

bi morala biti ta zadeva o poravnavi gmotne škode za vas že zdavnaj poplačana. Ministrstvo za pravosodje RS bi moralo biti varuh pravne kulture, pa to ni.

Vedno se govori, da nimajo denarja, se pa po drugi strani izplačujejo takšne stvari, ki nimajo pravne podlage, in tu gre za milijonske zneske. Z državnim proračunskim denarjem se upravlja mačehovsko, ne deli se pravično in pošteno. Vsi odgovorni od predsednika vlade do ministrstev delajo bolj za sebe in ne za dobro poštenih delovnih ljudi, ki so jim zaupali, da pravilno vodijo to državo. Nisem samo zaradi tega prišel na današnji sestanek, ampak sem prišel zaradi nerešene vojne škode, ki ste jo utrpeli vi med 2. svetovno vojno, ko ste bili prisilno izgnani s svojih domov in doživljali hude časa v izgnanstvu, moram to povedati.

Danes imam drugo nalogo in čast, da povem nekaj besed o mojem prijatelju Franku, ki je avtor knjige **Eno življenje je prekratko**. Ne bom govorili o vsebini knjige, ker bo to podal sam avtor, ampak želim povedati nekaj misli o njegovi življenjski poti.

Spoštovane izgnanke, spoštovani izgnanci kolega Franka kar dobro poznam. Njegova življenjska pot je zelo razgibana in zanimiva, sem dal na papir nekaj misli o tem.

Za zaključek pa je **prof. dr. Janko Prunk** povedal še sledeče: »Frank je človek s številnimi intelektualnimi sposobnostmi, nekaterih prirojenih in nekaterih pridobljenih iz izkušenj vsakdanjega življenja in dela. Je dober zdravnik in publicist, politik, zidar in rezbar. Dragi Frank - naj ti zdravje dobro služi v tvoj prid in prid tvojih bližnjih in pa skupnosti slovenskih izgnancev. Želim ti vso srečo v imenu izgnancev.«

Za podano predstavitev se podpredsednik DIS zahvalil in predal besedo avtorju knjige.

Mag. Franci Žnidaršič:

»Hvala prof. dr. Janko Prunk za podane besede. V življenju sem nekaj naredil kot zdravnik, izgnanec, politik, mož in oče. Da se ne bi to pozabilo, sem napisal knjigo **Eno življenje je prekratko**. Pri svojem delu sem bil predan točnosti in to sem tudi zahteval od drugih. To je zapisano v knjigi. V njej sem opisal svojo zdravniško pot, nekaj besed o DIS pri uveljavljanju pravic, vložil nekaj zakonov, zajetih je veliko objav iz medijev. Na

koncu sem napisal nekaj o svojem življenju in o hobijih. To knjigo bo prejel vsak član IO, KO in OO DIS, tudi nekateri politiki in še kdo. Za člane IO DIS bom še dal svoj podpis v to knjigo.«

Mag. Franc Žnidaršič je predsednikom KO DIS predstavil svojo avtobiografsko knjigo **Eno življenje je prekratko**. (Foto. M. Skledar)

Gospa Zdenka Kaplan pove, da vsaka KO in OO DIS oziroma njihovi predsedniki dobijo brezplačno knjigo in tudi člani IO DIS, za prejeto knjigo bo spisan seznam prejemnikov knjig, saj knjiga ni na prodaj.

Po končanem sestanku je navzočim avtor knjige, mag. Franc Žnidaršič, knjigo tudi podpisal.

Podpredsednik DIS se je zahvalil mag. Francu Žnidaršiču za predstavitev knjige in zaključil to točko dnevnega reda in prešel na tretjo točko, v okviru katere so navzoči obravnavali tekoče zadeve.

Tekoče zadeve – razno

Podpredsednik DIS **Albin Pražnikar** je izpostavil težave glede plačevanja prispevka za Vestnik in problem plačevanja letne članarine. Dejal je:

»Vsako leto ste dolžni od članov pobrati letno članarino, ki znaša do sedaj 10,00 EUR in polovico tega zneska, to je 5,00 EUR, odvesti na račun DIS in pobrati prispevek za Vestnik v višini 6,00 EUR in tega tudi v celoti odvesti na račun DIS. Če ne bo plačila za Vestnik, bodo nastale težave glede tiskanja Vestnika. Tako nastanejo problemi na DIS, ker je vsako leto manj denarja. Nekateri KO DIS ne plačujejo redno prispevkov za Vestnik in članarine, ki ste jo dolžni odvajati na račun DIS. Vsled teh finančnih težav v DIS ne bomo mogli več izdajati Vestnika in opraviti drugih izplačil, ki jih ima DIS. Zaradi navedenega apeliram na vas, ki vodite KO in OO DIS, da poskrbite, da vaši člani redno plačujejo članarino in prispevek za Vestnik in da te predpisane zneske redno odvajate na račun DIS. To ste dolžni storiti vsako leto v začetku leta, saj tako določajo naša pravila o poslovanju DIS.«

Ga. Zdenka Kaplan:

»Res je, zadnja leta se plačevanje članarine in prispevka za Vestnik

zelo poslabšuje. Za Vestnik DIS ne prejmemo plačila za približno 1000 Vestnikov. Vsak naročnik Vestnika po ustaljenem dokumentu prejme Vestnik, ni pa plačila zanj. Kdo bo to plačal, se sprašujemo.

Naša finančna komisija predlaga, da se ugotovi, katere KO DIS neredno plačujejo ali plačujejo manj, kot bi sicer morale, da se jih opozori in naloži, da takoj poravnajo premalo plačano članarino in prispevek za Vestnik. Vsaka KO DIS prejme listino, kjer so navedeni naročniki za Vestnik in po tem dokumentu se odvede prispevek za Vestnik na račun DIS. Če pa pride do spremembe naročnikov, pa se na tem dokumentu doda nov naročnik oziroma se črta naročnika, ki je umrl in se ta popravljen dokument pošlje na DIS in se za navedene naročnike odvede plačilo, prispevek za Vestnik. Tako se postopa vsako leto. Nekateri KO delajo po svoje in tako prihaja do teh težav na DIS. Ponovno poudarjam, da je treba vsako leto ažurirati to temeljno listino glede naročnikov za Vestnik in ne pošiljati na DIS neke vaše izdelane sezname naročnikov za Vestnik.

Veliko KO DIS ima glede na starost članstva težave, pri vodenju društev ni teh ljudi. Zato bi se morali pogovoriti o združevanju KO DIS, ne pa kar tako prenehati z delovanjem. Vem, da so tudi težave pri plačevanju visokih bančnih stroškov. Glede prekinitve bančnega računa se je treba predhodno dogovoriti in ne samovoljno prenehati. O teh zadevah pa nas niti ne obveščate.

Svoje pripombe glede finančnega poslovanja je podala tudi ga. **Franciška Primožič**, ki ureja računovodske posle za DIS. »Nekateri KO DIS, ko nakazujejo plačilo članarine in prispevek za Vestnik plačajo celotni znesek in na ustreznem finančnem dokumentu in tako imamo težave, ker ne vemo, kolikšen znesek odpade na članarino oziroma na Vestnik. Z ustreznim finančnim dokumentom ste dolžni to ločeno prikazati, da lahko plačilo ustrezno knjižimo na ustrezni konto. Zato apeliram na vas, da v bodoče pravilno nakazujete te zneske in navedite, koliko odpade na članarino in koliko na prispevek za Vestnik. V zvezi s podanim nepravilnim nakazilom nam delate velike težave.«

S strani prisotnih predsednic in predsednikov KO DIS so bile podane naslednje pripombe in težave, s katerimi se srečujejo pri vodenju KO:

- zaradi velike starosti članstva in boleznih primanjkuje za delo sposobnih članov, ki bi pravilno vodili KO DIS. Tudi umrljivost je velika.
- težko se pripravi občni zbor KO.
- pravila poslovanja društva so vedno zahtevnejša, nekateri s težavo sledijo tem spremembam.
- mladih članov društva, ki bi lažje in pravilneje delovali, žal ni.
- prisotne se tudi finančne težave. Bančni stroški so vedno višji. Obstoječa članarina je prenizka za pokrivanje vseh stroškov.
- nekateri člani imajo težave s plačilom članarine in prispevkom za Vestnik.
- problem je s pridobivanjem novih članov, saj še tisti, ki imajo priznan status izgnanca, nočejo plačevati članarine. Ni pravilne zavesti.
- nekateri prisotni so ogorčeni, ker se vsako leto opozarja KO DIS, da nedosledno plačujejo članarino in prispevek za Vestnik. Zato predlagajo da se na DIS ugotovi, katere so tiste KO, ki to počnejo. **Naj se izdela seznam teh kršiteljev in se jih pozove, da nemudoma poravnajo na DIS ta plačila in da se ta seznam objavi v našem Vestniku.** Ker je treba zaščititi tiste KO DIS, ki poslujejo v skladu z obstoječimi akti društva.

V zvezi s podanimi ugotovitvami je bil sprejet naslednji SKLEP:

O vseh izpostavljenih vprašanjih in predlogih bo razpravljala IO DIS in sprejel zaključke in podal smernice za ureditev nakazanih problemov in težav za boljše delo v naprej. O tem boste obveščeni.

Podpredsednik DIS je zaključil sestanek s predlogom, da se formira skupina članov, ki bo v imenu IO DIS obiskala predsednico DIS, prof. Ivico Žnidaršič, in ji izrekla prisrčno voščilo ob njenem visoki življenjskem jubileju - 90-letnici.

Zapisal
Marijan Špegelj, član IO DIS

Zdenka Kaplan (levo spodaj) je opozorila predsednike KO DIS na redno plačevanje članarine in prispevkov za Vestnik.

. Iz dejavnosti KO DIS . Iz dejavnosti KO DIS .

Območni odbor DIS Ruše

Udeleženci območnega odbora OO Ruše, 5. 4. 2024

5. 4. 2024 smo se zbrali članice in člani na volilnem občnem zboru DIS Ruše. Zbrali smo se v gostišču Ribič v Rušah.

Predlagani dnevni red je bil soglasno sprejet. Tako so bili izvoljeni organi občnega zbora, zapisnikarica in dva overovitelja zapisnika.

Sprejet je bil poslovnik o delu občnega zbora. Občnemu zboru sta prisostvovala član državnega zbora gospod Jurij Lep in predsednik krajevnega odbora borcev za vrednote NOB Jože Gašparič.

Žal se zbora nista udeležila delegat DIS in delegat KO DIS Maribor Tabor. Prav tako se niso udeležili županji in župan.

Predsednik je podal poročilo o delu društva v preteklem letu in poudaril,

da se trudimo za ohranjanje zgodovinskih vrednot in izročil kot pričevanje nacističnega in fašističnega raznarodovanja in genocida nad slovenskim narodom v letih 1941–1945. Tako seznanjamo učence 9. razredov na osnovni šoli Ruše in Lovrenc na Pohorju.

Podano je bilo tudi poročilo blagajničarke, ugotovili smo, da smo poslovali pozitivno, a skromno.

Ker pa je bil volilni občni zbor, smo ponovno izvolili starega predsednika z bučnim aplavzom.

Vsi naši člani prejemajo Vestnik, da so kar najbolj obveščeni o delu DIS!

*predsednik OO DIS Ruše
Pavel Fabrici, dr. vet. med.*

Zbor članov OO DIS Slovenske Konjice, Zreče

Udeleženci zbora OO DIS Slovenske Konjice, Zreče, april 2024

Člani OO DIS Slovenske Konjice, Zreče smo se v začetku aprila 2024 tradicionalno zbrali na zboru članov društva. Od 28 članov nas je bilo prisotnih 16. Zbor je pozdravil in nagovoril predsednik društva Marjan Košak.

Delovno predsedstvo je vodila Milica Brumec. Poročilo o delu za leto 2023 in program dela za leto 2024 je podal Marjan Košak, poročilo o blagajniškem poslovanju za leto 2023 pa Ana Vrtnjak. Poročila in program smo soglasno sprejeli. Zahvalili smo se Občinama Slovenske Konjice in Zreče za finančno pomoč.

Ugotavljali smo, da smo z večino naših članov v rednih stikih in jim pomagamo pri različnih težavah, kolikor je v naši moči. Naši najstarejši člani imajo vso podporo domačih. Enako velja za tiste, ki so v domu ostarelih.

Izpostavili smo aktivnosti društva v lanskem letu; udeležili smo se proslave

7. 6. ob dnevu izgnancev v Brestanici in proslave v Meljski kasarni v Mariboru.

V sodelovanju z ZB za vrednote NOB Slovenske Konjice se udeležujemo aktivnosti, ki jih organizirajo. Tradicionalno smo se udeležili proslave v počastitev spomina na žrtve fašizma na Frankolovem.

Člani zbora smo podprli zahtevo Izvršnega odbora DIS za povrnitev gmotne škode nastale med 2. svetovno vojno. Franc Žnidaršič je predstavil težave vodstva DIS. Za uresničitev zahteve je skrajni čas, ker nas je ostalo malo.

Ob zaključku druženja smo si zaželeli, da se septembra tradicionalno srečamo na pikniku, in veliko dobrih misli in želja namenili naši predsednici Ivici Žnidaršič, ki ji želimo okrevanje.

Marjan Košak

Zahvala Ivici Žnidaršič

Pred 20 leti (27. 2. 2024) je bila na pobudo predsednice DIS Ivica Žnidaršič ustanovljena KO DIS Zagreb. Izgnance Zagreba je povezala s krajevnimi organizacijami DIS v Sloveniji in nam veliko pomagala.

Kvaliteta življenja se nam je poboljšala. Vsako leto smo se masovno udeleževali prireditev ob dnevih izgnancev. Nepozabni so spominski pohodi, ki smo se jih vsako leto udeleževali: pohodi ob nemško-italijanski meji, ob meji med Nemčijo in NDH, pohodi po poteh Kozjancev in pohodi po poteh Brežiške čete.

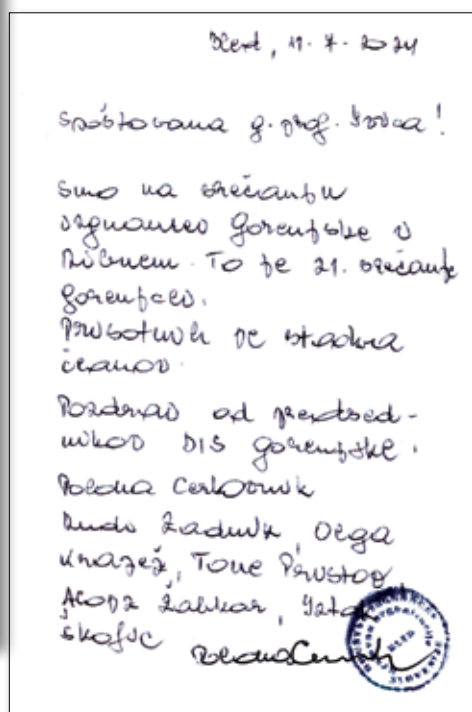
Veliko so pomenili obiski predsednice na naših letnih zborih.

Izgnanci KO DIS Zagreb se predsednici Ivici Žnidaršič zahvaljujemo za pomoč pri delu, čestitamo ji za 90. rojstni dan, želimo ji dobro zdravje in še nove uspehe pri delu za ljudi – izgnance!

Izgnanci KO DIS Zagreb

Pozdrav gorenjskih izgnancev prof. Ivici Žnidaršič

Gorenjski izgnanci so se spomnili na prof. Ivico Žnidaršič in ji poslali pozdrave z Bleda. Predsednica DIS Ivica Žnidaršič se jim zahvaljuje za pozdrave in lepo gesto.

. Iz dejavnosti KO DIS . Iz dejavnosti KO DIS .

Spominska slovesnost na dan izgnancev KO DIS Velika Dolina

Spominska slovesnost v Veliki Dolini ob dnevu izgnancev 7. 6. 2024

Kot vsako leto je KO DIS Velika Dolina tudi letos na dan izgnancev 7. 6. pripravilo spominsko slovesnost pri spomeniku izgnancem in žrtvam fašističnega nasilja 1941–1945 v centru Velike Doline. Ravnateljica Osnovne šole Velika Dolina Anja Zevnik je sprejela vabilo, da pri izvedbi kulturnega programa sodelujejo tudi učenci, ki so izvedli zelo pester, bogat in prijeten kulturni program. Zahvaljujemo se učencem kot tudi njihovim mentorjem. Predsednica društva Cvetka Vukas je spomnila na jesen leta 1941, ko je nemški okupator na silo izselil skoraj vse prebivalce tega območja. Morali so zapustiti svoje domove, svoje skromno premoženje, domovino in svoje sorodnike, ki so ostali na območju, ki ga je okupirala NDH. Naložene na tovornjake so jih najprej odpeljali v Brestanico, od tam pa v živiliških vagonih v

Nemčijo. V izgnanstvu so hudo trpeli zaradi težkega dela, lakote, mnogih bolezni in zelo slabih stanovanjskih razmer. Po končani vojni in vrnitvi v domovino so jih dočakali uničeni in izropani domovi. Na žalost mnogim vrnitve na domači prag ni uspelo dočakati. Kot je tudi predsednik KS Velika Dolina Fredi Žibert rekel, da spomina na te in vse druge grozote 2. svetovne vojne ne smemo pozabiti. Na spomeniku je zapisano, da je bilo iz naših krajev izgnanih 1150 prebivalcev, v izgnanstvu jih je iz različnih vzrokov umrlo 79, štirje mladi fantje pa so kot partizani padli za svobodo. Vse bomo s hvaležnostjo ohranili v trajnem spominu.

Predsednica KO DIS Velika Dolina
Cvetka Vukas

Ta prijeten dan v Slovenskih goricah

Izlet domžalskih izgnancev v Slovenskih goricah.

Turistična kmetija Šenveter iz Dražen vrha pri Sveti Ani je zelo znana kot dober začetek obiska Slovenskih goric, saj celodnevni obisk pomeni prijetne urice spoznavanja tega dela naše domovine, kjer ni manjkalo zgodb iz naše preteklosti in sedanjosti tega dela Slovenije. Ob obisku smo namreč spoznavali urejenost manjših vasi in krajev, predvsem pa so nas presenetile številne kolesarske poti, ki zanesljivo prispevajo k dobri turistični ponudbi.

Po zajtrku ob domačih dobrotah in kratki predstavitvi izletniške kmetije smo se z zelo prijetnim in strokovnim vodičem ter ustvarjalcem Leopoldom Methansom najprej zapeljali do njegove – Methausove domačije, ki jo je iz nekdanje gostilne prenovil in v njej uredil etnološko zbirko in umetniško galerijo, saj je sam vsestranski ustvarjalec in umetnik s številnimi priznanji in nagradami. Prava hiša zgodb, ki kažejo na lastnikovo ljubezen do kulturne dediščine, nas je odpeljala v zanimivo preteklost, tu smo našli tudi nekatere zelo znane Slovence iz bližnje okolice: Tone Kuntner, Dane Zajc, Tone Partljič. Vodič ni pozabil niti na del zgodovine, povezan z izgnanstvom ljudi s tega območja, ogledali smo si lončeno posodo in številna priznanja in umetniška dela vodiča.

Nato nas je pot ob prijetnem sončnem vremenu peljala do Sladkega vrha, kjer nas je prijazni vodič seznanil z zgodovino tovarne, nato pa smo se z brodom zapeljali čez reko Muro v Avstrijo in prisluhnili zgodbam o prepovedanem prehajanju reke med obema državama, ki so ga zaznamovale tako tragične usode kot zgodbe s srečnim koncem.

Po ogledu ostankov mogočnega hrasta, za katerim naj bi bilo 1350 let, smo obiskali cerkev Marije Snežne v Zgornji Velki. Prijazen župnik Boštjan nam je predstavil zgodovino cerkve, nekatere zgodbe iz preteklosti, dotaknil pa se je tudi sedanjosti ter prisotne pohvalil, ker si vzamejo čas za veselje do življenja, ter opozoril na pomen zaupanja in prijateljstva, ki preganja osamljenost še danes zelo prisotno med ljudmi.

Pred slovesom od Slovenskih goric nas je čakala še degustacija vrhunskih vin Vinogradništva Gundel-Šenveter in dobro kosilo, nato pa slovo zadovoljnih obiskovalcev, ki so se prepričali, kako prijazne so Slovenske gori-ce. Zahvaljujemo se Občini Domžale za sofinanciranje naše dejavnosti v letu 2024.

KO DIS Domžale
Vera Vojska

Višina članarine DIS in prispevek za Vestnik za leto 2025

Članarina DIS za leto 2025
bo po sklepu Izvršnega odbora DIS **12 EUR.**

Prispevek za Vestnik za leto 2025
ostane enak, to je **6 EUR.**

Ponovno objavljamo, da člani DIS,
ki **so v domovih starejših občanov,**
so oproščeni plačila članarine.

Krajevne in območne organizacije DIS
lahko zbirajo od članstva DIS
za svojo dejavnost še dodatne prispevke.

Če še niste poravnali simboličnega prispevka
za leto 2024, to storite čimprej.

Vaška lipa (Spomin na požgano vas)

Bila je zgodnja pomlad,
ko sredi vasi lipa zabrsti.
Mi smo mirno polja obdelovali.
Na Resju in za Dobom
smo že oves posejali.

Tedaj – pridrli so nacisti iz Berlina,
nam s puškami in bajoneti grozili,
da hrast je naš simbol, ne pa lipa.

Fašisti podivjani
nam domove so požgali,
v taborišče nas poslali,
a ožgana lipa sredi vasi
sama še stoji.

Zdaj, ko v zgodnji pomladi,
sredi vasi zopet lipa zabrsti
hitimo z delom za lepše dni.

Peter Jeram

KO – DIS Radovljica
Mošnje, 26. 6. 2024.

. Jubilanti . Jubilanti . Jubilanti . Jubilanti .

Stanko Medved – 90. rojstni dan

Stanko Medved, 20. 4. 2024, 90 let. Na sliki od leve proti desni predsednik KO DIS Artiče Karl Levak, slavljenec Stanko Medved, predsednica KO RK Artiče Zofka Godec, predsednica Sveta KS Artiče Darja Grmovšek Predanič, predstavnik KO RK Artiče Mimica Urek in sin slavljenca Stanko Medved.

Stanko Medved, član KO DIS Artiče, je v Domu starejših Krško praznoval svoj visoki jubilej – 90 let.

Rodil se je 20. 4. 1934 v Glogovem Brodu pri Artičah v številni kmečki družini z osmimi otroki očetu Antonu in materi Rozaliji. Jeseni 1941, ko je bil star komaj 7 let, je nemški okupator družino Medved izgnal v nemško taborišče v Šlezijo. Tam so ostali do konca 2. svetovne vojne leta 1945. V domovino so se vrnili na uničeno domačijo. Stanko je nekaj let obiskoval nemško šolo in po vrnitvi v domovino končal osnovno šolo v Artičah. Kmalu je odšel k stricu v Zagreb in opravil poklicno šolo za sodarja, potem je moral k vojakom. Po odsluženju vojaškega roka se je zaposlil v Sevnici, kasneje v Krškem in Brežicah. V sosednji vasi Dečno selo je spoznal bodočo ženo Anico Bosina, se z njo poročil in preselil na njen dom. Rodil se jima je sin Stane. Kasneje sta kupila majhno kmetijo v Glogovem Brodu.

Oba z ženo sta hodila v službo. Stanko je bil aktiven tudi v raznih organizacijah, kot sta KS Artiče in KO DIS Artiče. Na stara leta je žena Anica zbolela in odšla v dom starejših občanov. V domu je pred dvema letoma umrla in Stanko je ostal sam. Tudi on je začel bolehati, zato se je preselil v Dom starejših občanov Krško.

Za njegov rojstni dan smo ga obiskali predsednica Sveta KS Artiče Darja Grmovšek Predanič, predsednik KO DIS Artiče Karl Levak, predsednica KO RK Artiče Zofka Godec in članica KO RK Mimica Urek. Voščili in zaželeli smo mu veliko zdravja, sreče in zadovoljstva. V prijetnem druženju tudi s Stankovimi najbližjimi smo kramljali in obujali spomine na prehojeno pot. Našega srečanja je bil vesel v upanju, da se še večkrat srečamo.

*Predsednik KO DIS Artiče
Karl Levak*

Marija Zorko - 90. rojstni dan

Na sliki od leve proti desni: predsednik KO DIS Artiče Karl Levak, članica KO RK Artiče Slavica Najger, predsednica KO RK Zofka Godec, predsednica Sveta KS Artiče Darja Grmovšek Predanič, članica KO DIS Artiče Mira Podgoršek, sedi slavljenka Mimica Zorko.

Mimica Zorko, rojena Kranjc, članica KO DIS Artiče je v krogu svojih domačih 28. 3. 2024 praznovala svoj rojstni dan. Njeno družino so iz Artič konec oktobra 1941 izgnali v taborišče Libenow v pokrajino Šlezijo. Bili so večkrat premeščeni v druga taborišča, nazadnje so bili v Nurtin-genu, v katerem so bili do konca 2. svetovne vojne. Konec leta 1944 se je rodila še najmlajša sestra. Po vrnitvi v domovino so prišli v Artiče na uničen dom. Hiša je bila poraščena s koprivami, bila je brez oken in vrat. Na začetku so stanovali v poškodovanem gospodarskem poslopju. Po zasilnem popravilu hiše so se preselili v njo.

Mimica je nekaj let obiskovala nemško šolo, po vrnitvi v domovino je končala osnovno šolo v Artičah in ostala doma pri starših. Poprijela je za vsako delo in denarno pomagala starejšim zgraditi novo hišo.

V zrelih letih je spoznala Zorka Pepčeta iz Arrovega sela in se z njim

poročila. V veliko veselje se jima je rodil sin Miran, ki ga ima zelo rada. Mož, ki je pred 26 leti umrl, je bil zaposlen v Tovarni celuloze in papirja Krško. Zorkova hiša in gospodarsko poslopje sta bila v slabem stanju, zato sta s skupnimi močmi zgradila novo hišo in gospodarsko poslopje.

Sin je ostal doma, se poročil z Marjano Bogovič, ki je rodila hčerki Janjo in Karmen. Karmen je ostala doma in pred nekaj dnevi rodila sina. Tako ima Mimica dve vnukinji in pravnuka. Vsi se imajo radi, saj živijo skupaj na lepo urejeni kmetiji.

Na njen rojstni dan smo jo obiskali sestra Mira, predsednica Sveta KS Artiče Darja Grmovšek Predanič, predsednica KO RK Artiče Zofka Godec, članica KO RK Artiče Slavica Najger, predsednik KO DIS Artiče Karl Levak in članica KO DIS Artiče Anica Levak.

*Predsednik KO DIS Artiče
Karl Levak*

Marica Oblak, članica KO DIS Radeče – 90-letnica

Jubilantka Marica Oblak v družbi predstavnikov KO DIS Radeče, ostalih organizacij in županom občine Radeče (Foto: Vlado Marot)

Marica Oblak se je rodila 22. 4. 1934 v Svibnem (Sveti Križ 57), občini Radeče kot prvi otrok v družini očeta Franca in matere Marije Kmetič. Kot 7-letna deklica je morala v izgnanstvo v Nemčijo z vso družino (5 članov), ki se je začelo z 6. 12. 1941 in nadaljevalo do septembra 1945.

Po vrnitvi na izropan dom je odrasčala pri starših in jim bila v veliko pomoč. Pri 23 letih se je poročila s fantom iz iste vasi, ki je prav tako izkusil izgnanstvo, in sicer Martinom Oblakom. Leta 2017 sta praznovala biserno poroko – 60 let zakona, v katerem so se jima rodili trije otroci (Branka, Dori in Martin), ki so

Zora Skalar – 90. rojstni dan

Naša članica Zora Skalar je v mesecu aprilu praznovala 90-letnico.

Odraščala je na Hotizi, od koder je z družino bila deportirana v taborišče Szarvar. Po dveh letih taborišča so otroke prepeljali v Vojvodino, kjer do bili dodeljeni družinam, ki so jih bile pripravljene sprejeti. Tu je bivala leto in pol.

Po vrnitvi domov je obiskovala gimnazijo v Lendavi, kasneje pa se je šolala na Babiški šoli v Ljubljani. V nadaljevanju pa je končala tudi šolo za instrumentarke. Do upokojitve je delala v bolnišnici Murska Sobota.

Opravljal je poklic, ki je bil pravzaprav njeno poslanstvo.

Svojo srčnost nosi v sebi še danes.

KO DIS Murska Sobota

Aprila 2024 je Zora Skalar praznovala 90-letnico.

»poskrbeli« za nadaljevanje rodu, saj ima Marica sedaj 6 vnukov in 9 pravnukov. Častitljiva leta preživlja na svojem domu, spremljajo jo letom primerne bolezni, premaguje jih z dobro voljo ob veliki pomoči hčerke in sina, vnuki in

pravnuki pa jo dodatno razveseljujejo.

Ob tem praznovanju so jo obiskali predstavniki KO DIS Radeče kakor tudi ostalih organizacij z županom na čelu.

J. K.

. Spomini . Spomini . Spomini . Spomini .

Spomini Ivica Žnidaršič na izgnanstvo

V začetku aprila 1941 so tudi Bučko okupirali Nemci. Že nekaj dni pred tem so se preko Bučke pomikale kolone razpadajoče starojugoslovanske vojske. Več mesecev – vse do izгона prebivalcev Bučke – so prihajale tudi trume beguncev iz Rogaške Slatine, Celja, Trbovelj, Senovega, Krškega in od drugod, da so s pomočjo domačinov prečkali mejo in pobegnili na italijansko stran.

Konec oktobra 1941 so Nemci dodatno poosttrili nadzor in obkolili vse vasi in zaselke okoli Bučke. Nikogar niso pustili ne noter ne ven. Krajani niso mogli niti po vodo. Za otroške oči je bil to živahen, hkrati pa strah vzbujajoč čas, ki se nepozabno vtisne v zavest.

Leta 1941, ko se je začela druga svetovna vojna, sem bila stara sedem let in bi morala začeti hoditi v šolo. Jeseni tega leta pa se šolsko leto na Bučki ni začelo. Šolske prostore so Nemci zasedli in v njih odprli urad za rasno in politično ocenjevanje prebivalstva na Bučki in v okoliških vaseh.

Ivica Žnidaršič v izgnanstvu v nemškem mestu Rudolfstadt leta 1943, stara 9 let

Vsaka družina je morala priti na določen dan na pregled v šolo. Postavili so nas v vrsto pred komisijo, nakar se je začel podroben popis in hodili smo od mize do mize, pri čemer so nas ogledovali, merili in popisovali.

Z izganjanjem ljudi iz domov so Nemci na Bučki in v okoliških vaseh začeli v prvih dneh novembra. Našo družino so izgnali 3. novembra 1941.

Zjutraj se je pred hišo ustavil kamion, z njega so poskakali Nemci s puškami, obkolili so hišo in začeli tolči po vratih. Mama in oče sta nas otroke začela hitro oblačiti in obuvati. Spominjam se, da so se mami tako tresle roke, da ni mogla zapeti gumba na moji oblekici. Morali smo se zbrati v veži in oborožena nemška vojaka sta nas priganjala, naj se hitro spravimo na kamion.

Spraševali so, kje je še en član družine, in mama je pokazala proti župnišču, kjer so imeli Nemci že nekaj dni zaprtega mojega brata, starega 17 let. Šli so v župnišče ponj, ga naložili na kamion in tako smo bili izgnani vsi hkrati.

Ostala je le sestra Silva, ker je živela v Škocjanu, ki je bil 4 km oddaljen od Bučke, vendar so ga okupirali Italijani. S seboj smo smeli vzeti samo ročno prtljago, ostala je polna trgovina, živina v hlevu, konji, kokoši, žito, ajda je bila še v snopih na njivi.

Odpeljali so nas v grad Rajhenburg. Tam smo nekaj dni ležali v hlevih na slami. Zopet so nas popisovali in vsak je dobil okrog vratu železno ploščico s številko. Oče je rekel: »Sedaj so nas označili kakor pse.« Iz Rajhenburga so nas odpeljali s transportom, ne da bi nam povedali kam. Vozili smo se 41 ur. Prvo taborišče, kamor so nas pripeljali, je bilo v Erfurtu. Ponoči so nas nagnali z vlaka, razdelili v skupine in celoten transport izgnancev razmestili v sedem taborišč v Erfurtu. Našo družino so odpeljali v taborišče Wilder Mann, v katerem je bilo tudi nekaj družin z Rake in okoliških krajev.

Imeli smo sobo in postelje, hrana pa je bila slaba. Tako so odrasli kmalu organizirali štrajk, niso šli po hrano, to pa je vzbudilo zaudenje vodje taborišča. Začeli so zmerjati ljudi in grozili s kazenskim taboriščem.

Sredi leta 1942 so nas odpeljali v strožje taborišče v Apoldo, kjer so bile razmere še slabše. Postelje so bile dvo- in trinadstropne, tla cementna, hrana slaba, pošta ni smela prihajati. Konec septembra so našo družino odpeljali v prehodno kazensko taborišče Blankenburg, kjer smo največ pretrpeli. Zmerjali so nas s »slovenskimi svinjami«. Moj brat Franci je bil star dve leti, sestra Vali pa tri tedne in neprestano sta jokala, ker sta bila lačna. Mama ju je večkrat pokrivala z odejo čez glavo, da se jok ne bi preveč slišal, ker se je bala, da ji bodo otroke odvzeli. Iz tega taborišča se spominjam, kako so me posadili v košaro in me v njej po vrvi spustili skozi okno na tla, da sem šla na bližnje njive nabirat klasje, ko so nemški kmetje že poželi žito, a je tu in tam ostal še kakšen klas ali zrno. Mama je potem to zrnje mlela na malem kavnem mlinčku in mešala z vodo ter mešanico vode in moke dajala mlajšemu bratcu Francetu in sestrici Valiki, da ju je nahranila.

Čeprav sem bila stara komaj osem let, sem morala ribati kamnita in hrapava tla, tako da sem imela kolena vsa obtolčena od plazenja po tleh. V tem taborišču je bilo posebno težko tudi za očeta, starejšega brata Tineta in sestre, Slavko, Zdenko in Tinko – kopali so kanale in ob najmanjšem prekršku so jih pazniki pretepali.

Iz taborišča Blankenburg so nas odpeljali v Rudolfstadt. Tam so nas štirikrat selili iz taborišča v taborišče. Najprej smo bili v trinadstropni zidani stavbi, nato v barakarskem naselju pri tovarni, kmalu so nas preselili v zapuščeno tovarno porcelana in nazadnje v barake ob potoku. Spominjam se, da so nas v Rudolfstadtu stalno nekaj cepili, dobivali smo injekcije, s plinom so razkuževali sobe. Govorili so, da je to zaradi sten, mi pa dihati nismo mogli. Vsi smo zboleli in v obraze smo bili zatečeni, mama tako močno, da se ji oči niso nič videle, kot bi jo čebele opikale. Tudi

V prvi vrsti Franc Žnidaršič, v zadnji skrajno levo Ivica Žnidaršič

oče je bil hudo bolan. Očetu je, še ko smo bili v Erfurtu in je moral delati na železnici, padel na noge težak zaboj in ga je vse po tistem zelo bolelo koleno. Nihče mu ni verjel in moral je kljub temu hoditi na delo. Nato so mu v taboriščni ambulanti prerezali koleno, da bi videli, če je notri gnoj. Bil je ves omotičen od bolečin. Nato so ga odpeljali v bolnišnico in ga imeli sedem mesecev v kleti bolnišnice in na njem delali razne poskuse. Oktobra leta 1943 so mu odrezali nogo, ga operirali na hrbtenici, pod pazduho in govorili, da mu bodo odrezali tudi desno roko. Ko so ga pripeljali nazaj v taborišče, ga je bila sama kost in koža, a vsi smo jokali od sreče, da ga še vidimo, obenem pa smo otroci začudeno gledali in ga spraševali, kako bo hodil z eno nogo. Vodja taborišča se je stalno razburjal, češ kdo bo delal, če bodo tujci poležavali po taboriščih. Marca leta 1945 je taboriščna sestra očeta zastrepila z injekcijo in 27. marca 1945 smo z veliko pomočjo ljudi v taborišču naredili krsto in očeta po človeško pokopali. En dan je ležal mrtev v taborišču, vsi so morali oditi na delo, ob njem smo ostali samo jaz, brat, ki še ni imel pet let, in sestra Vali, stara komaj tri leta. Meni še ni bilo 11 let. Gledali smo očeta in se tolažili, da se bo mogoče še premaknil, da bo mogoče še pogledal. Preden so se domači vrnili z dela in so se ob njem zbrali taboriščniki, smo ga otroci na parah okrasili z vejicami, ki smo jih nalomili na češnjah in slivah bližnjega vrta, čeprav smo vedeli, da nas bosta zato lahko hudo kaznovala »lagerska teta« ali »lagerfirer«.

Tri tedne kasneje je umrl tudi brat, star 21 let. Mama ga je v skladovnici mrličev komaj našla po nogavicah, zašitih z rdečo volno. Sestra je brata potegnila iz kupa mrtvih in pokopali smo ga nedaleč od očeta. Proti koncu vojne je bilo v taboriščih čedalje slabše. Hrane je bilo vse manj. Najbolj se spominjam juh s kolerabo, kruha skoraj nismo poznali, še sreča, da je imela mama znanko v Celju, ki nam je večkrat naravnost ali po zvezah poslala karte za kruh, kar nam je zelo pomagalo premagovati lakoto. Obleka in obutev, ki smo jo prinesli

s seboj, se je strgala, pa tudi prerasli smo jo. Nekaj pomoči nam je dal Rdeči križ, vendar sem jaz dobila čevlje, ki so mi bili premajhni in sem morala imeti prste skrčene, da sem zrinila nogo vanje. Zdenka je dobila tako velike cokle, da se je v njih komaj premikala. Mala Vali ni mogla shoditi, tako je bila šibka, kasneje je imela nogice čisto na o.

V šolo nisem hodila, med vojno me ni nihče učil ne pisati ne brati. Starši so bili po ves dan na prisilnem delu, in ko so prišli zvečer nazaj v taborišče, so bili tako utrujeni, da še govoriti niso mogli. Mama pa je večkrat nekaj pisala in gospa Vali Loibner iz Celja je ohranila več kot sto maminih pisem iz taborišč, iz katerih je mogoče zelo podrobno razbrati, kakšno je bilo življenje in trpljenje naših izgnancev. V prvi razred osnovne šole sem šla po vrnitvi iz izgnanstva leta 1945 na Bučki. Tretji razred sem preskočila.

Tudi za nas otroke je bilo v taboriščih najhuje prenašati stalno ponižanje, klicali so nas »auslenderski« otroci, ciganski otroci. Spominjam se dogodka iz jeseni 1944, ko so nas taboriščne otroke poslali k neki Horstovki, ki je imela slivov nasad zraven našega taborišča, obirat slive. Nemška gospa je stala v nasadu s palico v roki in pazila, da ne bi kdo pojedel kakšnega sadeža. Da bi nas laže kontrolirala, je rekla, da moramo peti. Začeli smo peti slovensko pesem Na planincih sonce sije, potem pa je začela vpiti, naj pojemo nemško. Nemških pesmi nismo znali ali nismo hoteli, tega se ne spominjam več, zato je ukazala, da moramo žvižgati. Kdor ni žvižgal, ga je s palico začela pretepiti. V taborišče smo se vrnili z zatečenimi ustnicami, pretepeni in lačni.

Naše taborišče, ki je bilo v zapuščeni tovarni porcelana v Rudolfstadtu, so konec aprila 1945 osvobodili Amerikanci in Angleži. Da nam tudi mama tedaj ni umrla, se moramo zahvaliti nekemu angleškemu zdravniku, ki jo je toliko pozdravil, da je lahko hodila in se s šestimi otroki vrnila na izropani dom. Potem pa je sledil trpek boj nas vseh za obstoj in šolanje ob trdem delu.

IZVRŠNI ODBOR DIS

Predsednica:
Ivica Žnidaršič, Ljubljana

Podpredsednika:
Albin Pražnikar, Zagorje
Anka Tominšek, Ljubljana

Člani:
Karmen Bailat, Celje
Teodor Colnar, Ankaran
Majda Cvetanovska, Maribor
Sabina Godnič, Komen
Zdenka Kaplan, Novo mesto
Marjan Košak, Slov. Konjice
Hilda Marc, Ljubljana
Marijan Špegelj, Muta
Ivan Veble, Dobova
Rudi Zadnik, Škofja Loka

NADZORNI ODBOR

Veronika Kljun, Kočevje, predsednica
Karl Levak, Artiče
Jolanda Želj Erhard, Maribor

ČASTNO RAZSODIŠČE

mag. Franc Žnidaršič predsednik, Trebnje
Majda Cvetanovska, Maribor
Ivan Kunej, Kozje
Terezija Repovž, Šentjanž
Milan Skledar, Ljubljana

SVET DIS

dr. Janko Prunk, predsednik, Ljubljana
Žiga Mikolič, Raka
Ana Pirc, Leskovec
ing. Vladimir Rostohar, Krško
Jožica Stezinar, Čatež ob Savi

VESTNIK

interno glasilo DIS

Za društvo:
Ivica Žnidaršič

Lektorica:
Brina Devetak

Tisk:
Tiskarna Januš

Naslov:
Društvo izgnancev Slovenije
1000 Ljubljana, Einspielerjeva 6
telefon: 01 434 48 80
051 383 232
telefaks: 01 434 48 80

email: drustvoizgnancev@siol.net
http://www.drustvo-izgnancev.si

Poslovni račun DIS:
SI56 0222 2001 0570 920
Nova Ljubljanska banka

. Spomini . Spomini . Spomini . Spomini .

Marija Funkel, (2011)
Spomini družine Antona in Angele Sirotič iz Podkraja

Pripoveduje hči edinka Marija Funkel.

Družina Sirotič je bila dobrostoječa, saj je posedovala žago, mlin in stope. Ker je bila v družini edini otrok Marija, roj. 1939, sta imela starša vedno še najeto delovno moč (deklo in hlapca). Zjutraj so prišli nemški vojaki in dali komando, da se moramo na daljšo pot pripraviti v dveh urah. Ko smo se peljali skozi Zidani Most, smo odložili mojo varuško, da ji ni bilo treba v izgnanstvo, saj je bil njen oče zaposlen. Iz Brestanice na grad Rajhenburg smo šli peš. Jaz pa sem kot dveletno dekletce skoraj padla čez neko drevo, ki naj bi bilo za nas stranišče. Rešil me je zadnji moment nek moški. To mi je mama velikokrat pripovedovala, kako je bila še dolgo dolgo vsa prestrašena. Tretji dan smo se z vlakom peljali v temno in dolgo noč. Naslednji dan proti večeru smo pristali v taborišču Neusatzek. Po kakem tednu so več družin poslali delat v večjo vas Rot, med njimi je bila tudi naša družina. Mojega ata so poslali delat v velik mlin. Kljub novjšim mlinskim strojem se je hitro privadil, pa tudi veliko novega naučil. Nekoč je prosil svojega nadrejenega za kilogram moke, pa mu je rekel, da je to strogo prepovedano, ker je vse predvsem za vojsko. V tem kraju smo bili do konca vojne. Potem pa smo šli v zbirni center, od koder smo se odpeljali s transportom do Jesenic, kjer smo bili tri dni. Z Jesenic do Zidanega mosta smo se peljali z vlakom, tam pa je na nas že dolgo čakal stari oče s konjem.

V hiši ni bilo nobenega pohištva in tudi ne nobenega orodja. Še tistega ne, ki ga je ata zakopal v zemljo. Vse je bilo izropano.

Kristina Podlogar (2010)
Nista ga rešila, ampak umorila

Ljubo doma, kdor ga ima. Velikokrat se spomnim tega pregovora, spomin pa mi seže daleč nazaj na Miklavžev dan leta 1941.

Bili smo na peči, ko sta v hišo stopila dva gestapovca in z bičema tolkla po usnjenih škornjih. Na hitro smo zmetali stvari v culo, ne da bi vedeli kam, smo biti v dveh urah v Radečah, od koder so nas s tovarnjaki odpeljali na grad Rajhenburg. Mladi smo šli v hrib peš, nekatere starejše so peljali na grad v tiste hleve s slamo. Bilo je obupno, koliko zavednih ljudi na enem mestu. Stranišča ni bilo, le velika jama pa letev, kamor si se usedel. Dveletni otrok je padel v to jamo in dva Nemca sta s koli tolkla po njem, da je umrl. Mati mu je hotela pomagati, vpila je, pa sta jo s puškinim kopitom zbila na tla. Prizor je bil grozovit. Ne morem pozabiti krikov obupane matere.

Po dveh dneh so nas strpali v tovarne vagone in odpeljali smo se proti Karavankam. V Radečah smo na železniški postaji vpili in mahali, tisti, ki so ostali, so nas pozdravljali. Tri dni smo se vozili v Nemčijo. Čez Karavanke je močno snežilo, zeblo nas je. Končno smo prišli v taborišče v Nonnenweier. S sestro in prijateljico smo čistile pisarne in pomagale v kuhinji.

Po štirih letih grozot smo prišli nazaj na izropano domaćijo. Bog daj, da se ne bi nikoli več ponovilo.

Radeče, 7. 8. 2024
J. K.

Izvirna članka sta objavljena v »ZBORNİK OB 70. LETNİCI IZGONA OBČANOV RADEČ MED 2. SVE-TOVNO VOJNO«, avtorja tekstov Franc Lipoglavšek, dr. Emil Rojc, založila Občina Radeče, leto izdaje 2011.

Umrlí člani Društva izgnancev Slovenije

KO DIS Ime in priimek	Datum rojstva	Datum smrti
KO DIS Artiče Franc DERŽANIČ Jožefa KOSTANJŠEK Slavka OMERZU Hedvika PRŠKAR Marija VERŠEC	02.01.1935 17.03.1936 18.06.1937 06.01.1938 22.11.1932	11.03.2024 29.01.2024 28.03.2024 18.02.2024 12.01.2024
KO DIS Bled Pavla STRNAD	04.03.1941	18.06.2024
KO DIS Bučka Rudolf MARUŠIČ	05.10.1933	19.07.2024
KO DIS Dole pri Litiji Franciška POVŠE Emilija ZUPAN	02.02.1936 03.03.1930	11.12.2023 05.05.2024
KO DIS Hrastnik Stanislava BRATUŠ Jože TERŠEK	28.05.1934 09.03.1941	14.08.2024 28.05.2024
KO DIS Komen Kristjan BIZJAK	24.07.1930	25.05.2024
KO DIS Kranj Štirn Alojzij	10.12.1937	20.12.2023
KO DIS Krško Anton APIH Ana KOSTEVC Ivana MAVSAR Marija PAVLIČ Marija PEČARIČ Marija TOVORNIK	07.07.1935 08.06.1931 30.06.1923 10.12.1938 27.03.1938 04.09.1933	14.06.2024 05.05.2024 24.05.2024 26.06.2024 17.01.2024 11.04.2024
KO DIS Leskovec pri Krškem Majda BAJC Ana BAZNIK Karel BOŽIČ Marija KERIN Marija KLJUN Albin LEVIČAR Marija PIRNAR Marija PUNTAR Marija RAČIČ Jože RESNIK Fanika URBANČ Ida ZUPANČIČ	29.03.1933 03.05.1929 25.10.1937 30.08.1927 17.08.1933 28.01.1928 14.12.1938 28.06.1935 16.04.1933 22.02.1941 29.06.1941 01.06.1943	14.02.2024 22.05.2024 08.04.2024 22.06.2024 08.06.2024 11.06.2024 07.02.2024 11.03.2024 02.04.2024 23.03.2024 27.04.2024 23.04.2024
KO DIS Ljubljana Bežigrad Nežka KOREN Jožefa KERIN Biserka MIKOŠ	21.01.1933 10.02.1931 03.11.1932	29.06.2024 27.05.2024 28.12.2023
KO DIS Leskovec pri Krškem Marija PIRNAR	14.12.1938	07.02.2024

KO DIS Ime in priimek	Datum rojstva	Datum smrti
KO DIS Maribor Pesnica Marija PERIŠIČ Jože ZEILHOFER	18.06.1930 13.04.1930	2024 25.05.2024
OO DIS Muta, Podvelka Radlje ob Dravi, Ribnica na Pohorju, Vuzenica Anton LADINEK Vida VECEJ	15.05.1932 18.04.1926	21.05.2024 25.05.2024
KO DIS Ptuj Marija GNILŠEK Ljudmila KRAJNC Emilija PAVLIČEV	18.02.1936 11.11.1928 04.07.1938	03.02.2024 07.01.2024 07.09.2023
KO DIS Radeče Stanislav BRLOGAR Ivica OBRAN Marija REŽUN Marija RUPNIK	29.10.1941 24.11.1935 30.03.1942 14.03.1936	04.05.2024 27.07.2024 25.07.2024 24.07.2024
KO DIS Radovljica Antonija KALAN Tone PENE	14.01.1929 26.12.1935	15.05.2024 27.06.2024
KO DIS Ruše Adela ANDREŠEK Terezija HOSNI	23.11.1938 18.09.1934	02.05.2024 15.06.2024
KO DIS Seynica Martin BOŽIČ	18.02.1943	24.06.2024
KO DIS Slovenj Gradec Niko STANI Janez CVELBAR	11.12.1938	26.04.2024 01.03.2024
OO DIS Škofja Loka Vinko MARKELJ	19.10.1927	21.01.2024
KO DIS Trebnje Stane PANČUR Stane TURŠIČ	17.01.1931 06.03.1939	17.02.2024 13.05.2024
KO DIS Tržič Marija BENEDIK	21.11.1924	12.06.2024
KO DIS Velenje Viljem KERIN Francišek LINDIČ	04.05.1944 31.08.1936	06.06.2024 23.04.2024
KO DIS Zagorje Marija PEČNIK	27.02.1935	04.03.2024
KO DIS Zagreb Marija Jocič	17.03.1933	08.05.2024